

Studium Wychowania Fizycznego i Sportu
Akademia Świętokrzyska w Kielcach
Study of Physical Education and Sportu
Świętokrzyska Academy

RAFAŁ PAWŁOWSKI

Range and form of the students' participation in recreational sport

Zasięg i formy uczestnictwa studentów w sporcie rekreacyjnym

Choć sport jest wartością cenioną w środowisku akademickim, to w hierarchii form zagospodarowania czasu wolnego przez studentów znajduje się zazwyczaj na dalszym miejscu (Pawłowski 2005), a uprawia go rekreacyjnie, według różnych badań, co trzeci, czwarty student (Gaweł 2000, Kocemba 1993, Mirkiewicz 1990, Zawadzka i wsp. 2004), choć niesystematycznie ćwiczy 75% młodzieży (Biernat 2000, Obodyński 1992). Często uczestnictwo w rekreacji fizycznej pozostaje wśród deklaracji studentów, a faktyczne uczestnictwo jest w dużym stopniu obciążone niesystematycznością i sezonowością (Pawłowski 2004).

Celem badań jest określenie rozmiarów uczestnictwa studentów w sporcie rekreacyjnym ze względu na wybrane zmienne oraz określenie preferowanych w czasie wolnym przez badaną młodzież dyscyplin sportowych. Uczestnictwa w sporcie rekreacyjnym, czyli tym uprawianym w czasie wolnym dla przyjemności z uczestnictwa, nie dla wyniku.

MATERIAŁ I METODA

Badaniami objęto studentów studiów dziennych kieleckich szkół wyższych. Były to badania reprezentacyjne, a reprezentatywną próbę uzyskano poprzez zastosowanie schematu losowania grupowego.

Doboru grupowego dokonano przyjmując grupę dziekańską jako jednostkę losowania i losując 4% z 551 grup. Założoną próbę stanowi 22 grupy dziekańskie, co przy teoretycznym założeniu o równej liczebności w grupach daje 563 studentów.

W badaniach wzięło udział 528 studentów. Do dalszej analizy, po odrzuceniu ankiet błędnie wypełnionych, niekompletnych, zakwalifikowano 513 osób - 378 kobiet (73,7%) i 135 mężczyzn w wieku od 19 do 26 lat. Wśród badanych osób 25,8% na stałe mieszka w tym mieście, w którym studiuje, natomiast blisko połowa (49%) pochodzi z małych miasteczek i wsi.

Oceniając reprezentatywność próby porównano rozkłady uzyskanych wyników z danymi Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Kielcach. W próbie mamy do czynienia z nadreprezentacją kobiet (8,2%), natomiast reprezentatywność próby ze względu na miejsce studiowania wypada na niekorzyść uczelni niepublicznych - nadreprezentacja państwowych szkół wyższych wynosi 7,4% (tabela 1).

Tabela 1. Ocena reprezentatywności próby ze względu na typ uczelni

Typ uczelni	Populacja generalna		Próba zrealizowana		Różnica w %
	N	%	n	%	
Akademia Świętokrzyska	8390	59,6	335	65,3	+5,7
Politechnika Świętokrzyska	3587	25,4	139	27,1	+1,7
Uczelnie niepubliczne	2108	15,0	39	7,6	-7,4
	14085	100,0	513	100	0,0

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Jako technikę zbierania danych empirycznych przyjęto badania ankietowe. W celu pozyskania materiału badawczego opracowano kwestionariusz ankiety „Uczestnictwo studentów w kulturze fizycznej”.

Uzyskane w badaniach własnych dane empiryczne analizowano za pomocą wybranych technik statystycznych. Związki między zmiennymi badano za pomocą kilku miar. Ich wybór podyktowany był rodzajem pomiaru korelowanych cech. Użyto oparty na statystyce chi-kwadrat, współczynnik kontyngencji C Pearsona, który przyjmuje wartości od 0 do wartości zależnej od liczby pól tabeli korelacyjnej. Aby ułatwić porównania i interpretację wyników dokonano standaryzacji współczynnika względem wartości maksymalnej właściwej dla danego analizowanego przypadku. Zależność cech badano też za pomocą współczynników V-Cramera i Φ -Yula. Interpretację otrzymanych miar korelacyjnych dokonywano na podstawie, przyjętej powszechnie dla badań pedagogicznych, klasyfikacji Andrzeja Góralskiego.

WYNIKI

Blisko połowa badanych studentów deklaruje swoje uczestnictwo w sporcie (47,6%) i częściej są to mężczyźni (61,5%) niż kobiety (42,6%). Różnice te są istotne statystycznie, choć stwierdzona zależność jest niewielka (tabela 2).

Tabela 2. Uczestnictwo w sporcie a płeć i pochodzenie terytorialne badanej młodzieży akademickiej

Kategoriabadawcza	Osoby uprawiające sport (w %)	Istotność różnic	Miara zależności
Płeć:			
kobiety	42,6	chi ² = 6,22 p < 0,01	C = 0,16 Φ = 0,13
mężczyźni	61,5		
Pochodzenie terytorialne:			
Kielce	60,2	chi ² = 14,69 p < 0,01	C = 0,25 V = 0,20
wieś	37,0		
miasteczko do 10 tys. mieszk.	42,2		
miasto do 100 tys. mieszk.	49,4		
miasto powyżej 100 tys. mieszk.	23,1		
Uczelnia:			
Akademia Świętokrzyska	46,6	chi ² = 16,99 p < 0,001	C = 0,22 V = 0,18
Politechnika Świętokrzyska	56,1		
uczelnie niepubliczne	26,3		

Związek o równie słabej sile zachodzi pomiędzy uprawianiem przez studentów sportu, a ich pochodzeniem terytorialnym. Im większa społeczność, z której pochodzi student, tym większy zasięg sportu. Wśród aktywnych sportowo studentów ponad połowa pochodzi z dużych miast (55,4%), mniej niż połowa zamieszkuje średnie miasta, do 100 tysięcy mieszkańców (46,8%) i tylko co trzeci pochodzi ze środowiska wiejskiego (37,0%) – tabela 2.

Ponad połowa młodzieży studiującej w Politechnice Świętokrzyskiej (56,1%), mniej niż połowa z Akademii Świętokrzyskiej (46,6%) i tylko co czwarty student uczelni niepaństwowej (26,3%) uprawia sport (tabela 2). Ponieważ badane uczelnie są bardzo zróżnicowane pod względem płci studentów to porównano uzyskane wyniki w poszczególnych szkołach wyższych przez pryzmat tej zmiennej. Zarówno studentki jak i studenci politechniki charakteryzują się największą aktywnością sportową. W przypadku kobiet różnice te są istotne statystycznie (chi²=11,55 p<0,01), ale jest to słaby związek (C = 0,22).

Aktywność sportowa wzrasta od pierwszego do trzeciego roku studiów, na czwartym maleje ale utrzymuje się powyżej 50 %. Największą popularnością wśród mężczyzn cieszą się gry zespołowe, a wśród kobiet dyscypliny indywidualne przed grami zespołowymi. Podobną zależność ma odzwierciedlenie w wynikach badań przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej (Winiarski 1995). Tabela 3 przedstawia odsetek osób uprawiających poszczególne dyscypliny sportu, ale dane dotyczą uczestnictwa zarówno regularnego jak i sporadycznego.

Regularnie studentki uprawiają aerobik (8,7%), jeżdżą na rowerze (6,6%), biegają (5,8%) i pływają (4,5%), natomiast studenci grają w piłkę nożną (17,8%), jeżdżą na rowerze (12,6%), grają w koszykówkę (11,1%) i siatkówkę (8,1%).

Nieregularnie kobiety jeżdżą na rowerze (14,3%), pływają (8,2%), biegają (7,7%) i grają w siatkówkę (4,2%), mężczyźni grają w piłkę nożną (17,0%), koszykówkę (10,4%) i siatkówkę (9,6%) oraz biegają (7,4%).

Tabela 3. Płeć a uprawiane dyscypliny sportu (dane w %)

ogółem	kobiety	mężczyźni
jazda na rowerze 20,1	jazda na rowerze 20,9	piłka nożna 34,8
biegi (jogging) 12,7	biegi (jogging) 13,5	koszykówka 21,5
pływanie 11,7	pływanie 12,7	siatkówka 17,8
piłka nożna 9,9	aerobik 11,9	jazda na rowerze 17,8
siatkówka 8,7	siatkówka 5,8	kulturystyka 11,9
koszykówka 8,8	koszykówka 4,2	biegi (jogging) 10,4
aerobik 8,8	gimnastyka 4,0	pływanie 8,9

Na fakt uprawiania sportu przez badaną młodzież nie ma wpływu ilość godzin zajęć wf, ale ma miejsce związek z opinią studentów co do ilości semestrów, przez które wychowanie fizyczne powinno być realizowane podczas studiów jako przedmiot obowiązkowy ($\chi^2=28,0$ $p<0,001$), choć jest on słaby ($V=0,23$). Ponad połowa studentów uprawiających sport w czasie wolnym opowiada się za rozszerzeniem zajęć wf na wszystkie lata studiów (53,7%), a 5,7% aktywnych sportowo nie chce podczas studiów mieć obowiązkowego wychowania fizycznego.

WNIOSKI

1. Niespełna połowa badanych studentów uprawia rekreacyjnie sport. Częściej deklaracje aktywnego wypoczynku w czasie wolnym składają mężczyźni i studenci mieszkający na stałe w mieście, w którym studiują. Znajomość miasta i lokalnego środowiska, położenia i dostępności obiektów sportowych ułatwiają racjonalne wykorzystanie czasu wolnego na wypoczynek aktywny fizycznie.
2. Studenci preferują gry zespołowe, a studentki częściej decydują się na uczestnictwo w sportach indywidualnych. Kobiety uprawiają sporty indywidualne częściej od swoich kolegów ze studiów.
3. Preferowanie przez studentki uczestnictwa w takich formach wypoczynku jak jazda na rowerze, bieganie, pływanie daje szansę na aktywne uczestnictwo w rekreacji fizycznej w dorosłym życiu, po zakończeniu edukacji.
4. Dobrowolne uczestnictwo w rekreacji fizycznej nie wyklucza chęci uczestnictwa w zajęciach obowiązkowych wychowania fizycznego, które dają dodatkową możliwość skorzystania z obiektów sportowych, spędzenia czasu w grupie rówieśników, nabycia czy doskonalenia umiejętności ruchowych.

PIŚMIENNICTWO

1. Biernat E., Aktywność fizyczna studentów Szkoły Głównej Handlowej w uczelni i w innych placówkach sportowych, (w:) Z. Dziubiński, B. Gorski (red.), Kultura fizyczna studentów w okresie transformacji szkolnictwa wyższego w Polsce, Politechnika Warszawska, 2000.
2. Gaweł A., Preferowane zachowania wolnoczasowe studentów kierunków pedagogicznych uczelni krakowskich, (w:) I. Kiełbasiewicz-Drozdowska, M. Marcinkowski, W. Siwiński (red.), Aktywność rekreacyjna, sportowa i turystyczna w różnych środowiskach społeczno-zawodowych. Diagnoza i propozycja rozwiązań, AWF – WSO Poznań, 2000.
3. Kocemba W., Uczestnictwo studentów w kulturze fizycznej, AWF Warszawa, 1993.
4. Mirkiewicz M., Uczestnictwo w kulturze fizycznej studentów rzeszowskich uczelni, WSP Rzeszów, 1990.
5. Obodyński K., Kształtowanie się kultury fizycznej młodzieży akademickiej w Polsce, WSP Rzeszów, 1992.
6. Pawłowski R., Przygotowanie młodzieży akademickiej do uczestnictwa w kulturze fizycznej i jego organizacyjne uwarunkowania, praca doktorska (nie publikowana), AWF Kraków, 2004.

7. Pawłowski R., Miejsce wypoczynku aktywnego fizycznie wśród form zagospodarowania czasu wolnego studentów Kielc, *Annales Universitatis Mariae Curie – Skłodowska Sectio D Medicina*, vol. LX, suppl. XVI, N 4, Lublin, 2005, 275 – 278.
8. Zawadzka B. i wsp., Styl życia młodzieży akademickiej miasta Kielce, „Wych. Fiz. i Zdrowotne”, 2004, 1, 9-13.

STRESZCZENIE

Celem badań jest określenie rozmiarów uczestnictwa studentów w sporcie rekreacyjnym ze względu na płeć, miejsce zamieszkania i typ uczelni oraz określenie preferowanych w czasie wolnym przez badaną młodzież dyscyplin sportowych. W badaniach ankietowych przeprowadzonych w maju 2002 roku wśród młodzieży studiującej w Kielcach wzięło udział 513 osób. Wyniki badań wskazują na częstsze uczestnictwo mężczyzn w sporcie rekreacyjnym, a także osób badanych mieszkających na stałe w Kielcach. Najczęściej uprawiane dyscypliny to jazda na rowerze, biegi i pływanie. Preferencje sportowe zależne są od płci. Kobiety w odróżnieniu od swoich kolegów ze studiów częściej wybierają dyscypliny indywidualne niż zespołowe.

SUMMARY

The qualification of sizes of participation students is in recreational sport the aim of investigations with regard on sex, preferred in free time the domicile and type of university as well as qualification by studied youth of sport disciplines. In questionnaire investigations conducted in May 2002 year among youth studying in Kielce it took part 513 persons. The results of investigations show on men's more frequent participation in recreational sport, and also studied persons living on solid in Kielce. The most often growed disciplines then drive on bicycle, runs and swimming. Sport dependent preferences are from sex. In they distinctions from their fellow students they more often choose individual disciplines women than team.